

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології,
інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ТОТАЛІТАРНІ ТА ДЕМОКРАТИЧНІ РЕЖИМИ НОВІТНЬОГО ЧАСУ
Викладач	ГОЛОВАТА Оксана Олександрівна, викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(066) 5361657
E-mail:	o.o.golovata@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kg.ua ; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber за домовленістю.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з всесвітньої історії та історії України й дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння методів критики джерел

1. Мета і завдання дисципліни

Мета курсу «Тоталітарні та демократичні режими новітнього часу» полягає в тому, щоб глибше розкрити ключові характеристики тоталітарних та демократичних режимів, вивчення концептуальних моделей політичних систем, дослідження тоталітарних режимів (нацизм у Німеччині, сталінізм у СРСР, фашизм в Італії, маоїзм у Китаї), вивчення еволюції демократичних систем (західні демократії Європи, США).

Цей курс спрямований на глибоке осмислення історичних уроків, аналіз причин і наслідків функціонування різних політичних систем, а також на підготовку студентів до свідомої участі у формуванні демократичного суспільства.

Основні завдання курсу включають:

- ознайомлення з теоретичними основами (розкриття сутності понять «тоталітаризм», «авторитаризм», «демократія»).

- вивчення умов виникнення, розвитку та занепаду тоталітарних режимів (СРСР, Німеччина, Італія, Китай).
- аналіз формування та еволюції демократичних систем у країнах Європи, Америки та Азії.
- аналіз впливу політичних режимів на суспільство
 - аналіз сучасних тенденцій авторитаризму, гібридних режимів та криз демократії.
 - дослідження глобальних викликів (популізм, тероризм, соціальна нерівність) та їхнього впливу на політичні системи.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- основні поняття та термінологію;
- історичні приклади політичних режимів;
- методи функціонування політичних режимів;
- методи політичних систем.

вміти:

- аналізувати політичні режими
- оцінювати історичні приклади
- працювати з джерелами інформації
- досліджувати методи контролю в тоталітарних системах
- розуміти механізми демократії
- порівнювати політичні системи різних країн
- розвивати власну позицію та аргументувати її

Ці вміння дозволяють студентам не лише краще орієнтуватися у політичній історії та сучасності, а й формувати обґрунтовану громадянську позицію, розуміючи виклики та цінності демократії.

До розгляду студентів пропонуються програма навчальної дисципліни, плани лекційних і семінарських занять з відповідним навчально-методичним інструментарієм і коротким конспектом, вимоги до самостійної роботи студентів, питання на залік, критерії рейтингової системи оцінювання знань студентів, список рекомендованої літератури, аналізом історичних джерел, переглядом документальних фільмів і дискусіями.

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу

Мета, завдання та актуальність курсу.

Основні методи вивчення політичних режимів.

Термінологія: тоталітаризм, авторитаризм, демократія.

2. Теоретичні основи політичних режимів

Класифікація політичних систем.

Характеристики демократичних, авторитарних і тоталітарних режимів.

Порівняння різних підходів до визначення політичних систем (Арістотель, Монтеस्क'є, Ганна Арендт).

3. Формування та розвиток тоталітарних режимів

Передумови виникнення тоталітаризму у ХХ столітті.

Нацистська Німеччина: ідеологія, пропаганда, методи контролю.

Сталінський СРСР: культ особи, репресії, економічні експерименти.

Фашистська Італія: ідеологія, структура влади, спадщина.

Маоїстський Китай: "Великий стрибок", культурна революція.

4. Демократичні режими новітнього часу

Еволюція демократичних систем у ХХ–ХХІ століттях.

Західні демократії: США, Велика Британія, Франція.

Основи демократичного устрою: права людини, верховенство права, свобода слова.

Проблеми демократії: нерівність, популізм, кризи довіри до влади.

5. Методи функціонування тоталітарних систем

Пропаганда як інструмент контролю.

Система репресій: табори, чистки, політичні переслідування.

Культ особи як ідеологічний стовп.

Контроль над економікою та суспільством.

6. Вплив тоталітаризму на культуру та суспільство

Зміни у культурі, науці, мистецтві за тоталітарних режимів.

Роль освіти та медіа у підтримці тоталітарних ідеологій.

Наслідки тоталітаризму: репресії, деградація прав людини, вплив на міжнародні відносини.

7. Сучасні виклики демократії

Глобалізація та вплив на демократичні системи.

Популізм, фейкові новини, інформаційні війни.

Гібридні режими: особливості сучасного авторитаризму.

Роль міжнародних організацій у підтримці демократії.

8. Порівняльний аналіз політичних систем

Порівняння тоталітарних і демократичних систем за ключовими характеристиками.

Вивчення перехідних процесів від авторитаризму до демократії.

Досвід демократичних трансформацій у Східній Європі після Холодної війни.

9. Міжнародний контекст політичних режимів

Взаємодія тоталітарних і демократичних систем у світовій політиці.

Вплив ідеологічних конфліктів (Холодна війна).

Сучасні авторитарні режими: Китай, Росія, Іран.

10. Україна в контексті політичних режимів

Радянський спадок: авторитарні тенденції у пострадянський період.

Революція Гідності та боротьба за демократію.

Вплив російської агресії на українську політику.

Демократичні перетворення у сучасній Україні.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82–89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74–81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64–73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60–63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1–34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 27–35).

6. Рекомендована література

Базова

1. Арент Х. Джерела тоталітаризму. – Київ, 2002.
2. Безансон А. Лихо століття: про комунізм, нацизм та унікальність Голокосту / Пер. з фр. – Київ, 2007.
3. Бредбері Р. 451° за Фаренгейтом / Пер. з англ. – Київ, 1985.
4. Граціозі А. Війна і революція в Європі, 1905 - 1956 / Пер. з італ. – Київ, 2005.
5. Давлетов О. НСДАП на шляху від “народного руху” до політичної партії “нового типу”: прорив до влади (1919–1933 рр.). – Запоріжжя, 2007.
6. Дем’яненко Б. Порівняльний аналіз італійської та сталінської моделей тоталітаризму // Нова політика. – 1998. – № 3.
7. Еппломб Е. Історія ГУЛАГу / Пер. з англ. – Київ, 2010.
8. Зонтгаймер К. Як нацизм прийшов до влади / Пер. з нім. – Київ, 2009.
9. Куртуа С. Більшовизм à la française / Пер. з фр. – Київ, 2012.
10. Орвел Дж. 1984 / Пер. з англ. – Київ, 2015.
11. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Т. 1–2 / Перекл. з англ. – Київ, 1994.
12. Сервіс Р. Товариші. Комунізм: світова історія / Пер. з англ. – Київ, 2012.
13. Соболь П. Радянський тоталітаризм в Україні: роки колективізації і голоду (1929–1933). – Суми, 2010.

14. Феоктистова О. Тоталітаризм: проблема типології і визначення меж у соціальній філософії // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Філософія. Політологія. – 2000. – № 32.
15. Фюре Ф. Минуле однієї ілюзії. Комуністична ідея у ХХ столітті / Пер. з фр. – Київ, 2007.
16. Шпорлюк Р. Комунізм і націоналізм. – Київ, 1998.
17. Hitler A. Monologe im Fuhrer hauptquartier, 1941–1944. – Hamburg, 1980.
18. Kozub-Ciembroniewicz W. Doktryny włoskiego faszysmu i antyfaszysmu w latach 1922–1939. – Kraków, 1992.
19. Pipes R. The Russian Revolution. New York, 1990.
20. Rauscher W. Hitler und Mussolini: Macht, Krieg und Terror. – Graz, 2001.
21. Schmitz-Berning C. Vokabular des National-Sozialismus. – Berlin, 2000.
22. Totalitarian and authoritarian regimes in Europe. – New York, 2006.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> – каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> – каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> – каталог електронних бібліотек України
5. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> – енциклопедії та словники
6. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> – електронні наукові видання НБУ ім. В.І. Вернадського
7. <https://www.deepl.com/uk/translator> - DeepL Перекладач

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол №1 від «29» серпня 2024 р